

EUROPEISKA EKONOMISKA SAMARBETSOMRÅDET

EFTA:s ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET

Tillkännagivande från Eftas övervakningsmyndighet om samarbetet mellan Eftas övervakningsmyndighet och Eftastaternas domstolar vid tillämpningen av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet

(2006/C 305/10)

A. Detta tillkännagivande har utfärdats i enlighet med bestämmelserna i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (nedan kallat EES-avtalet) och avtalet mellan Eftastaterna om upprättandet av en övervakningsmyndighet och en domstol (nedan kallat övervakningsavtalet).

B. Europeiska kommissionen (nedan kallad kommissionen) har utfärdat ett tillkännagivande om samarbetet mellan kommissionen och EU-medlemsstaternas domstolar vid tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget ⁽¹⁾. Denna icke-bindande rättsakt innehåller de principer och regler som kommissionen följer på konkurrensområdet. I rättsakten förklaras också på vilket sätt samarbetet mellan kommissionen och EU-medlemsstaternas domstolar planeras äga rum.

C. Eftas övervakningsmyndighet anser ovanstående rättsakt vara av betydelse för EES. I syfte att upprätthålla lika konkurrensvillkor och säkerställa en enhetlig tillämpning av EES-avtalets konkurrensbestämmelser i hela Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) antar Eftas övervakningsmyndighet föreliggande tillkännagivande i enlighet med sina befogenheter enligt artikel 5.2 b i övervakningsavtalet.

D. Syftet med tillkännagivandet är särskilt att redogöra för hur Eftas övervakningsmyndighet avser att samarbeta med Eftastaternas domstolar ⁽²⁾ vid tillämpningen av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet i enskilda ärenden ⁽³⁾. Hänsyn skall alltid tas till de nationella domstolarnas oberoende ställning.

I. TILLKÄNNAGIVANDETS TILLÄMPNINGSSOMRÅDE

1. Detta tillkännagivande gäller samarbetet mellan Eftas övervakningsmyndighet och Eftastaternas domstolar när de sistnämnda tillämpar artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet. I detta tillkännagivande menas med "Eftastaternas domstolar" (nedan kallade nationella domstolar) de domstolar inom en

⁽¹⁾ EUT C 101, 27.4.2004, s. 54.

⁽²⁾ I detta tillkännagivande innebär varje hänvisning till Eftastaterna de stater för vilka EES-avtalet har trätt i kraft.

⁽³⁾ Befogenheterna att handlägga enskilda ärenden som omfattas av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet är fördelade mellan Eftas övervakningsmyndighet och kommissionen i enlighet med reglerna i artikel 56 i EES-avtalet. Endast en myndighet är behörig att behandla ett ärende.

Eftastat som kan tillämpa artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet och som enligt artikel 34 i övervakningsavtalet får begära rådgivande yttranden från Eftas domstol om tolkningen av EES-avtalet och övervakningsavtalet. ⁽⁴⁾

2. Nationella domstolar kan ha att tillämpa artiklarna 53 eller 54 i EES-avtalet i mål mellan enskilda, till exempel i avtalsrättsliga mål eller skadeståndsmål. De kan också komma att ansvara för verkställighet eller fungera som överprövningsinstans. En nationell domstol kan komma att utses som konkurrensmyndighet i en Eftastat (nedan kallad nationell konkurrensmyndighet) i enlighet med artikel 40.1 i kapitel II i protokoll 4 till övervakningsavtalet (nedan kallat kapitel II) om genomförandet av de konkurrensregler som anges i artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet ⁽⁵⁾. I sådana fall omfattas samarbetet mellan nationella domstolar och Eftas övervakningsmyndighet inte bara av det här tillkännagivandet, utan också av tillkännagivandet om samarbete inom Eftas nätverk av konkurrensmyndigheter ⁽⁶⁾.

II. NATIONELLA DOMSTOLARS TILLÄMPNING AV EES KONKURRENSREGLER

A. NATIONELLA DOMSTOLARS BEHÖRIGHET ATT TILLÄMPA EES KONKURRENSREGLER

I den utsträckning som nationella domstolar är behöriga att handlägga ett mål ⁽⁷⁾, är de också behöriga att tillämpa artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet ⁽⁸⁾. Artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet är av tvingande beskaffenhet och är av väsentlig betydelse för fullgörandet av EES-avtalets målsättningar, där en av målsättningarna är att säkerställa införandet av ett system som garanterar att konkurrensen inte snedvrids och att konkurrensreglerna respekteras ⁽⁹⁾.

3. EG-domstolen har fastställt att i de fall där nationella domstolar enligt inhemsk lag på eget initiativ måste ta upp rättsfrågor som grundas på inhemska tvingande rättsregler, som inte återopats av parterna, skall en sådan skyldighet också gälla när det handlar om bindande gemenskapsregler, exempelvis vad gäller konkurrensreglerna. Det samma gäller om inhemsk lag ger nationella domstolar

⁽⁴⁾ Vad gäller kriterierna för att avgöra vilka organ som kan anses som sådana domstolar som avses i artikel 34 i övervakningsavtalet, se t.ex. Efta-domstolens dom i mål E-1/94 Ravintoloitsijain Liiton Kustannus Oy Restamark, Efta-domstolens rapport [1994-1995], s. 15, och EG-domstolens dom i mål C-516/99 Schmid [2002] REG 2002, s. I-4573, punkt 34: "För att bedöma om det hänskjutande organet är en domstol (...) skall EG-domstolen, enligt fast rättspraxis, beakta ett antal omständigheter, nämligen om organet är upprättat enligt lag, om det är av stadigvarande karaktär, om dess jurisdiktion är av tvingande art, om förfarandet är kontradiktoriskt, om organet tillämpar rättsregler samt om det har en oberoende ställning". I den mån bestämmelserna i detta avtal i sak är identiska med motsvarande bestämmelser i fördraget om upprättande av Europeiska ekonomiska gemenskapen och fördraget om upprättande av Europeiska kol- och stål gemenskapen samt rättsakter som antagits med tillämpning av dessa båda fördrag, skall de enligt artikel 6 i EES-avtalet vid genomförande och tillämpning tolkas i enlighet med tillämpliga domar av Europeiska gemenskapernas domstol som meddelats före undertecknandet av EES-avtalet, utan att det påverkar en framtida utveckling av rättspraxis. Vad gäller tillämpliga domar som avkunnats efter EES-avtalets undertecknande följer det av artikel 3.2 i övervakningsavtalet att Eftas övervakningsmyndighet och Eftadomstolen i tillbörlig grad skall beakta de principer som fastställs i dessa.

⁽⁵⁾ Till följd av avtalet om ändring av protokoll 4 till Eftastaternas avtal om upprättande av en övervakningsmyndighet och en domstol av den 24 september 2004, som trädde i kraft den 19 maj 2005, kommer kapitel II i protokoll 4 till övervakningsavtalet i stor utsträckning att spegla rådets förordning (EG) nr 1/2003 (EUT L 1, 4.1.2003, s. 1) inom Eftapelaren.

⁽⁶⁾ Tillkännagivandet från Eftas övervakningsmyndighet om samarbetet inom Eftas nätverk av konkurrensmyndigheter har ännu inte offentliggjorts.

⁽⁷⁾ En nationell domstols behörighet avgörs enligt nationella, relevanta europeiska och internationella behörighetsregler.

⁽⁸⁾ Se artikel 6 i kapitel II.

⁽⁹⁾ Se artikel 1.2 e i EES-avtalet, enligt vilken införandet av ett system som säkerställer att konkurrensen inte snedvrids och att konkurrensreglerna respekteras är en förutsättning för att fullgöra EES-avtalets målsättningar, mål E-8/00 Landsorganisasjonen i Norge med Norsk Kommuneforbund, Eftadomstolens rapport [2002], s. 114, punkt 40.

befogenhet att på eget initiativ tillämpa bindande rättsregler: en nationell domstol måste tillämpa konkurrensreglerna, även när den part som har intresse av att dessa regler tillämpas inte har åberopat dem, när inhemsk lag ger den en sådan möjlighet. Gemenskapslagstiftningen kräver dock inte att de nationella domstolarna på eget initiativ tar upp en fråga om överträdelse av gemenskapslagstiftningens bestämmelser, om en granskning av den frågan skulle tvinga dem att lämna den passiva roll som tilldelats dem genom att gå utöver tvistefrågans räckvidd, så som parterna själva definierat den, och stödja sig på andra sakförhållanden och omständigheter än de som den part som har intresse av att dessa bestämmelser tillämpas grundar sin talan på⁽¹⁰⁾. Eftas övervakningsmyndighet anser att Eftastaternas nationella domstolar har en liknande skyldighet när sådana EES-regler har införts⁽¹¹⁾.

4. Nationella domstolar kan komma att tillämpa artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet i förvaltnings-, tviste- eller brottmål, beroende på vilka uppgifter domstolarna har enligt nationella rättsregler⁽¹²⁾. Särskilt i sådana fall som gäller skyddet av fysiska eller juridiska personers individuella rättigheter spelar de nationella domstolarna en viktig roll för efterlevnaden av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet. Denna roll skiljer sig från Eftas övervakningsmyndighets och de nationella konkurrensmyndigheternas uppgift att tillvarata allmänintresset⁽¹³⁾. Nationella domstolar kan ge praktisk verkan åt artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet genom att förklara ett avtal ogiltigt eller utdöma skadestånd.
5. Nationella domstolar får tillämpa artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet utan att samtidigt behöva tillämpa nationell konkurrenslagstiftning. Om nationella domstolar tillämpar den nationella konkurrensrätten på sådana avtal, beslut av företagssammanslutningar eller samordnade förfaranden som kan påverka handeln mellan avtalsparter till EES-avtalet på det sätt som avses i artikel 53.1 i EES-avtalet⁽¹⁴⁾, eller på missbruk som är förbjudet enligt artikel 54 i EES-avtalet, måste de emellertid även tillämpa EES konkurrensregler på sådana avtal, beslut eller förfaranden⁽¹⁵⁾.
6. Kapitel II ger inte bara nationella domstolar rätt att tillämpa EES konkurrensrätt. Den parallella tillämpningen av nationell konkurrensrätt på avtal, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden som påverkar handeln mellan avtalsparter i EES-avtalet får inte leda till en annan utgång än den som EES konkurrensrätt leder till. Enligt artikel 3.2 i kapitel II kan avtal, beslut och samordnade förfaranden som inte innebär överträdelse av artikel 53.1 i EES-avtalet eller som uppfyller villkoren för undantag i artikel 53.3 i EES-avtalet inte förbjudas enligt nationell konkurrensrätt⁽¹⁶⁾. Å andra sidan skall eventuella konflikter som kan uppstå när nationell rätt och EES-rätt tillämpas samtidigt lösas så att

⁽¹⁰⁾ EG-domstolens dom av den 14 december 1995 i förenade målen C-430/93 och C-431/93, Jeroen van Schijndel och Johannes Nicolaas Cornelis van Veen mot Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten, REG 1995, s. I-4705, punkterna 13–15 och 22.

⁽¹¹⁾ Situationen är annorlunda när det gäller EES-regler som inte genomförts. Det framgår i artikel 7 och protokoll 35 till EES-avtalet att EES-lagstiftningen inte medför en överföring av lagstiftningsbefogenheter. Enligt protokoll 35 till EES-avtalet förbinder sig Eftastaterna för fall när det kan uppstå konflikter mellan genomförda EES-regler och andra författningsbestämmelser, att vid behov införa en författningsbestämmelse som innebär att EES-reglerna skall ha företräde i dessa fall. Därför kräver inte EES-lagstiftningen att enskilda och ekonomiska operatörer direkt skall kunna förlita sig på icke-genomförda EES-regler i nationella domstolar. Samtidigt ingår dock i EES-avtalets övergripande målsättning att införa en dynamisk och homogen marknad att betona rättsligt försvar och efterlevnad av enskildas rätt, samt effektivitetsprincipen i offentlig folkrätt, att den nationella domstolen skall beakta varje relevant inslag i EES-lagstiftningen, vare sig den genomförts eller ej, när den tolkar nationell lagstiftning, mål E-4/01 Karl K. Karlsson, Eftadomstolens rapport [2002], s. 240, punkt 28.

⁽¹²⁾ Enligt den sista meningen i skäl nr 8 i förordning (EG) nr 1/2003 tillämpas förordningen inte på nationella lagar genom vilka fysiska personer åläggs brottspåföljder, utom i den mån som sådana påföljder utgör det medel varmed konkurrensregler tillämpliga på företag verkställs. På samma sätt anser Eftas övervakningsmyndighet att kapitel II inte tillämpas på nationell lagstiftning i Eftastater där fysiska personer åläggs brottspåföljder, utom i den mån sådana påföljder utgör medel varmed konkurrensregler tillämpliga på företag verkställs.

⁽¹³⁾ Förstainstansrättens dom av den 18 september 1992 i mål T-24/90, Automec Srl mot kommissionen, REG. 1992, s. II-2223, punkt 85 (svensk specialutgåva, volym XIII, s. II-61).

⁽¹⁴⁾ För en närmare redogörelse för begreppet påverkan på handeln, se tillkännagivandet i detta ämne (har ännu inte offentliggjorts i EUT).

⁽¹⁵⁾ Artikel 3.1 i kapitel II.

⁽¹⁶⁾ Se också tillkännagivandet om tillämpningen av artikel 53.3 i EES-avtalet (har ännu inte offentliggjorts i EUT).

EES-rätten har företräde. Avtal, beslut eller samordnade förfaranden som strider mot artikel 53.1 och som inte uppfyller villkoren i artikel 53.3 i EES-avtalet kan därmed inte upprätthållas enligt nationell rätt ⁽¹⁷⁾. Vad gäller den parallella tillämpningen av nationell konkurrensrätt och artikel 54 i EES-avtalet i fall av ensidigt agerande, innehåller artikel 3 i kapitel II inte något liknande krav på likformig tillämpning. Vid motstridiga bestämmelser bör dock de nationella domstolarna åläggas en skyldighet att inte tillämpa nationell lagstiftning som strider mot en genomförd EES-regel, oavsett om den nationella lagen antogs före eller efter EES-regeln ⁽¹⁸⁾.

7. Utöver tillämpningen av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet har de nationella domstolarna också befogenhet att tillämpa rättsakter som genomförts i EES-avtalet, Eftadomstolens domar och beslut från Eftas övervakningsmyndighet. Nationella domstolar kan därmed ha att verkställa övervakningsmyndighetens beslut ⁽¹⁹⁾ eller rättsakter som införts i EES-avtalet om tillämpning av artikel 53.3 i EES-avtalet på vissa grupper av avtal, beslut eller samordnade förfaranden, tillika med kommissionsbeslut. När de nationella domstolarna tillämpar dessa EES-konkurrensregler agerar de inom ramen för EES-rättens ramar och bör därmed också ta hänsyn till de allmänna principerna i EES-lagstiftningen ⁽²⁰⁾.
8. Nationella domstolars tillämpning av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet bygger ofta på komplicerade ekonomiska och juridiska bedömningar ⁽²¹⁾. Vid tillämpning av EES-konkurrensregler skall de nationella domstolarna följa fastställda principer i EES-lagstiftningen ⁽²²⁾ och rättsakter som införts i EES-avtalet om tillämpning av artikel 53.3 i EES-avtalet på vissa grupper av avtal, beslut eller samordnade förfaranden ⁽²³⁾. Dessutom är Eftas övervakningsmyndighets tillämpning av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet i ett enskilt ärende bindande för en nationell domstol som har att tillämpa EES konkurrensregler i samma ärende samtidigt som eller efter övervakningsmyndigheten ⁽²⁴⁾. På motsvarande sätt krävs att de nationella domstolarna respekterar kommissionens tillämpning av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet i ett enskilt ärende när de tillämpar EES konkurrensregler i samma ärende samtidigt som eller efter kommissionen. Slutligen kan de nationella domstolarna, utan att det påverkar Eftadomstolens eller gemenskapens domstolarnas slutliga tolkning av EES-avtalet, hitta riktlinjer i övervakningsmyndighetens eller kommissionens beslut och rättsakter som införts i EES-avtalet som innehåller inslag som motsvarar det mål de håller på att behandla, samt i övervakningsmyndighetens tillkännagivanden och riktlinjer om tillämpningen av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet ⁽²⁵⁾.

B. PROCESSUELLA FRÅGOR I SAMBAND MED NATIONELLA DOMSTOLARS TILLÄMPNING AV EES KONKURRENS-REGLER

9. De processuella förutsättningarna för nationella domstolars tillämpning av EES konkurrensregler och de påföljder de kan utdöma vid överträdelse är i stor utsträckning reglerade i nationell rätt. I viss mån styr emellertid EES-rätten också de villkor under vilka EES konkurrensregler verkställs. Övervakningsavtalet ger de nationella domstolarna möjlighet att använda vissa instrument, t.ex. att begära att Eftas övervakningsmyndighet yttrar sig i frågor om tillämpningen av EES konkurrensregler ⁽²⁶⁾. De kan också

⁽¹⁷⁾ Se mål E-1/194 Restamark, fotnot 4 ovan och EG-domstolens dom av den 13 februari 1969 i mål 14/68, Walt Wilhelm m.fl. mot Bundeskartellamt, REG. 1969, s. 1 (svensk specialutgåva, volym I, s. 379) och EG-domstolens dom av den 10 juli 1980 i förenade målen 253/78 och 1-3/79, Procureur de la République m.fl. mot Bruno Giry och Guerlain SA m.fl., REG. 1980, s. 2327, punkterna 15-17 (ej översatt till svenska).

⁽¹⁸⁾ Se Eftadomstolens dom i mål E-1/94 Restamark, fotnot 4 ovan och EG-domstolens dom den 9 september 2003 i mål C-198/01 Consorzio Industrie Fiammiferi (CIF) mot Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato, REG 2003, s. I-08055, punkt 49. Se också fotnot 11 ovan.

⁽¹⁹⁾ En nationell domstol kan t.ex. få i uppdrag att verkställa ett beslut från Eftas övervakningsmyndighet enligt artiklarna 7-10, 23 och 24 i kapitel II.

⁽²⁰⁾ Se t.ex. EG-domstolens dom av den 13 juli 1989 i mål 5/88, Hubert Wachauf mot Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft, REG. 1989, s. 2609, punkt 19 (ej översatt till svenska).

⁽²¹⁾ EG-domstolens dom av den 21 januari 1999 i förenade målen C-215/96 och C-216/96, Carlo Bagnasco m.fl. mot Banca Popolare di Novara soc. coop. arl. (BNP) och Cassa di Risparmio di Genova e Imperia SpA (Carige), REG 1999, s. I-135, punkt 50.

⁽²²⁾ Se fotnot 4 i det här tillkännagivandet.

⁽²³⁾ Se EG-domstolens dom den 3 februari 1976 i mål 63/75, SA Fonderies Roubaix Watrelos mot Société nouvelle des Fonderies A. Roux och Société des Fonderies JOT, REG 1976 s. 111, punkterna 9-11 och EG-domstolens dom den 28 februari 1991 i mål C-234/89, Stergios Delimitis mot Henninger Bräu AG, REG 1991 s. I-935, punkt 46.

⁽²⁴⁾ Se punkterna 11-14 nedan om nationella domstolars och övervakningsmyndighetens samtidiga eller efterföljande tillämpning av EES konkurrensregler.

⁽²⁵⁾ EG-domstolens dom av den 11 april 1989 i mål 66/86, Ahmed Saeed Flugreisen och Silver Line Reisebüro GmbH mot Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V., REG. 1989, s. 803 (svensk specialutgåva, volym X, s. 9) och EG-domstolens dom av den 28 februari 1991 i mål C-234/89, Delimitis, REG. 1991, s. I-935, punkt 50 (svensk specialutgåva, volym XI, s. I-65). En förteckning över Eftas övervakningsmyndighets riktlinjer och tillkännagivanden på konkurrensområdet, samt rättsakter som införts i EES-avtalet om tillämpning av artikel 53.3 i EES-avtalet på vissa grupper av avtal, beslut eller samordnade förfaranden bifogas det här tillkännagivandet.

⁽²⁶⁾ Om möjligheten för nationella domstolar att begära yttrande från Eftas övervakningsmyndighet, se vidare punkterna 27-30.

skapa regler som har bindande verkan på mål inför nationell domstol, t.ex. tillåta övervakningsmyndigheten och nationella konkurrensmyndigheter att inkomma med skriftliga utlåtanden⁽²⁷⁾. Dessa EES-rättsbestämmelser har företräde framför nationella bestämmelser⁽²⁸⁾.

10. I avsaknad av EES-rättsbestämmelser om processuella frågor och påföljder kopplade till tillämpningen av EES konkurrensregler skall nationella domstolar tillämpa inhemska processrätt och – i den mån de är behöriga – utdöma påföljder enligt nationell rätt. Tillämpningen av dessa nationella bestämmelser måste emellertid vara förenlig med allmänna EES-rättsliga principer. I detta sammanhang kan det vara lämpligt att erinra om Eftadomstolens och EG-domstolens praxis:
- (a) Nationell rätt måste föreskriva effektiva, proportionella och avskräckande påföljder för överträdelse av EES-rätten⁽²⁹⁾.
 - (b) Om en överträdelse av EES-rätten skadar en enskild, måste denna, på vissa villkor, kunna begära skadestånd vid nationell domstol⁽³⁰⁾.
 - (c) De förfarande- och påföljdsregler som nationella domstolar använder sig av vid tillämpningen av EES-rätten
 - får inte göra verkställigheten orimligt svår eller i praktiken omöjlig (effektivitetsprincipen)⁽³¹⁾ och
 - får inte vara mindre förmånliga än de regler som tillämpas vid verkställigheten av motsvarande nationella regler (likvärdighetsprincipen)⁽³²⁾.

Enligt principen att genomförda EES-regler skall ha företräde framför nationell lagstiftning⁽³³⁾, får inte en nationell domstol tillämpa nationella regler som strider mot dessa principer.

C. EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHETS OCH NATIONELLA DOMSTOLARS SAMTIDIGA ELLER EFTERFÖLJANDE TILLÄMPNING AV EES KONKURRENSREGLER

11. En nationell domstol kan komma att tillämpa EES konkurrensrätt på ett avtal, beslut, samordnat förfarande eller ensidigt agerande som påverkar handeln mellan avtalsparter samtidigt som⁽³⁴⁾ eller efter⁽³⁵⁾ Eftas övervakningsmyndighet. I följande punkter beskrivs vissa av de förpliktelser som nationella domstolar skall iakttä i sådana fall.

⁽²⁷⁾ Om skriftliga utlåtanden, se punkterna 31-35 i detta tillkännagivande.

⁽²⁸⁾ Se punkt 3 i detta tillkännagivande och fotnot 11.

⁽²⁹⁾ EG-domstolens dom av den 21 september 1989 i mål 68/88, kommissionen mot Grekland, REG. 1989, s. 2965, punkterna 23-25 (svensk specialutgåva, volym X, s. 153).

⁽³⁰⁾ Om skadeståndsansvar för en Eftastat och om villkoren för sådant skadeståndsansvar, se Eftadomstolens rapport [1995], s. 95, punkt 66 och mål E-4/01 Karl K. Karlsson hf, fotnot 11 ovan. Om företags skadeståndsansvar vid överträdelse av EES-rätten, se EG-domstolens dom av den 20 september 2001 i mål 453/99, Courage Ltd mot Bernard Crehan och Bernard Crehan mot Courage Ltd m.fl., REG 2001, s. I-6297, punkterna 26 och 27. Om skadeståndsansvar för en medlemsstat eller för en myndighet som härleder sina befogenheter från staten och om villkoren för statligt skadeståndsansvar, se EG-domstolens dom av den 19 november 1991 i förenade målen C-6/90 och C-9/90, Andrea Francovich och Danila Bonifaci m.fl. mot Italien, REG 1991, s. I-5357, punkterna 33-36 (svensk specialutgåva, volym XI, s. 435), EG-domstolens dom av den 2 augusti 1993 i mål C-271/91, Helen Marshall mot Southampton och South-West Hampshire Area Health Authority, REG 1993, s. I-4367, punkterna 30, 34 och 35 (svensk specialutgåva, volym XIV, s. I-315), EG-domstolens dom av den 5 mars 1996 i förenade målen C-46/93 och C-48/93, Brasserie du Pêcheur SA mot Tyskland och The Queen mot Secretary of State for Transport, ex parte Factorframe Ltd m.fl., REG 1996, s. I-1029, EG-domstolens dom av den 26 mars 1996 i mål C-392/93, The Queen mot H.M. Treasury, ex parte British Telecommunications plc., REG 1996, s. I-1631, punkterna 39-46, och EG-domstolens dom av den 8 oktober 1996 i förenade målen C-178/94, C-179/94, C-188/94, C-189/94 och C-190/94, Erich Dillenkofer, Christian Erdmann, Hans-Jürgen Schulte, Anke Heuer, Werner, Ursula och Trosten Knor mot Tyskland, REG 1996, s. I-4845, punkterna 22-26 och 72.

⁽³¹⁾ Se Eftadomstolens dom i mål E-4/01 Karl K. Karlsson hf., fotnot 11 ovan, punkt 33, EG-domstolens dom av den 16 december 1976 i mål 33/76 Rewe, REG 1976, s. 1989, punkt 5 (svensk specialutgåva, volym III, s. 261), EG-domstolens dom av den 16 december i mål 45/76 Comet BV mot Produktschap voor Siegewassen, REG 1976, s. 2043, punkt 12 (ej översatt till svenska) och EG-domstolens dom av den 10 april 1984 i mål 79/83, Dorit Harz mot Deutsche Tradax GmbH, REG 1984, s. 1921, punkterna 18 och 23 (ej översatt till svenska).

⁽³²⁾ Se Eftadomstolens dom i mål E-4/01 Karl K. Karlsson hf., fotnot 11 ovan, punkt 33, EG-domstolens dom av den 16 december 1976 i mål 33/76 Rewe, REG 1976, s. 1989, punkt 5 (svensk specialutgåva, volym III, s. 261), EG-domstolens dom av den 16 december i mål 158/80 Comet BV mot Produktschap voor Siegewassen, REG 1981, s. 1805, punkt 44, EG-domstolens dom av den 9 november 1983 i mål 199/82 Amministrazione delle finanze dello Stato mot SpA San Giorgio, REG 1983 s. 3593, punkt 12 och EG-domstolens dom av den 15 september 1998, Edilizia Industriale Siderurgica Srl (Edis) mot Ministero delle Finanze, REG 1998, s. I-4951, punkterna 36 och 37.

⁽³³⁾ Se punkt 6 och fotnot 11 ovan.

⁽³⁴⁾ Artikel 11.6 jämförd med artikel 40.3 och 40.4 i kapitel II är till hinder för att artiklarna 53 eller 54 i EG-fördraget tillämpas samtidigt av Eftas övervakningsmyndighet och en nationell domstol när den nationella domstolen har utsetts till nationell konkurrensmyndighet.

⁽³⁵⁾ När de nationella domstolarna utövar sina befogenheter enligt artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet skall de dessutom ta hänsyn till kommissionens befogenheter för att undvika beslut som står i strid med de beslut som kommissionen fattat eller som den planerar att fatta, mål C-234/89, Delimitis [1991] ECR I-935, 47.

12. Om den nationella domstolen kommer fram till ett avgörande före Eftas övervakningsmyndighet, måste den undvika att fatta ett beslut som skulle kunna stå i strid med ett beslut som övervakningsmyndigheten överväger att fatta ⁽³⁶⁾. Därför finns det en möjlighet för den nationella domstolen att fråga övervakningsmyndigheten om den har inlett ett förfarande om samma avtal, beslut eller samordnade förfarande ⁽³⁷⁾ och i så fall hur förfarandet framskrider och sannolikheten för ett beslut i ärendet ⁽³⁸⁾. Den nationella domstolen kan också, om den anser det nödvändigt av rättssäkerhetsskäl, välja att vilandeförklara målet till dess att övervakningsmyndigheten har fattat ett beslut ⁽³⁹⁾. Övervakningsmyndigheten kommer å sin sida att försöka prioritera ärenden i vilka den har beslutat att inleda ett sådant förfarande som avses i artikel 2.1 i kapitel III i övervakningsavtalet (nedan kallat kapitel III) och som har vilandeförklarats i nationell domstol, i synnerhet när de är avgörande för utgången i ett tvistemål. Om den nationella domstolen saknar skälig anledning att tveka om övervakningsmyndighetens beslut eller om den redan har avgjort ett liknande fall får den nationella domstolen avgöra målet i överensstämmelse med det planerade eller tidigare beslutet utan att behöva begära ovannämnda upplysningar från övervakningsmyndigheten eller avvakta dess beslut.
13. Om Eftas övervakningsmyndighet däremot fattar ett beslut i ett visst ärende före den nationella domstolen, får den nationella domstolen senare inte fatta ett beslut som strider mot övervakningsmyndighetens. Den bindande karaktären hos övervakningsmyndighetens beslut gäller naturligtvis med förbehåll för Efta-domstolens tolkning av EES-rätten. Om den nationella domstolen tvivlar på att kommissionens beslut är lagenligt, är den ändå bunden av det beslutet såvida inte Efta-domstolen beslutar annat ⁽⁴⁰⁾. Om en nationell domstol alltså tänker fatta ett beslut som strider mot övervakningsmyndighetens beslut måste den föra frågan vidare till Efta-domstolen för förhandsavgörande (artikel 34 i övervakningsavtalet). Efta-domstolen avgör därefter om övervakningsmyndighetens beslut är förenligt med EES-rätten. Om övervakningsmyndighetens beslut överklagas till Efta-domstolen i enlighet med artikel 36 i övervakningsavtalet och utgången i målet vid den nationella domstolen beror på huruvida övervakningsmyndighetens beslut är giltigt eller inte, bör den nationella domstolen vilandeförklara målet till dess att Efta-domstolen har meddelat slutlig dom i målet om ogiltigförklaring såvida inte domstolen anser att omständigheterna i målet gör det befogat att begära ett förhandsavgörande från Efta-domstolen angående giltigheten av övervakningsmyndighetens beslut (artikel 34 i övervakningsavtalet) ⁽⁴¹⁾.
14. När en nationell domstol vilandeförklarar ett mål, till exempel i avvaktan på övervakningsmyndighetens beslut (se ovan punkt 12) eller i väntan på slutlig dom från Efta-domstolen i ett mål om ogiltighet eller ett förhandsavgörande (se ovan punkt 13), skall den avgöra huruvida det krävs interimistiska åtgärder för att skydda parternas intressen ⁽⁴²⁾.

III. SAMARBETET MELLAN EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET OCH NATIONELLA DOMSTOLAR

15. Utöver bestämmelsen om samarbete mellan nationella domstolar och Efta-domstolen i artikel 34 i övervakningsavtalet innehåller EES-avtalet och övervakningsavtalet inga uttryckliga bestämmelser om samarbete mellan nationella domstolar och Eftas övervakningsmyndighet. Artikel 3 i EES-avtalet, som utformats efter och i stor utsträckning är identisk med artikel 10 i EG-fördraget, ålägger dock de avtalsutövande parterna att vidta alla lämpliga åtgärder för att underlätta uppfyllandet av de skyldigheter som följer av EES-avtalet. Gemenskapsdomstolarna har fastställt att artikel 10 i EG-fördraget ålägger

⁽³⁶⁾ Artikel 16.1 i kapitel II.

⁽³⁷⁾ Övervakningsmyndigheten offentliggör beslutet om att inleda ett förfarande i syfte att fatta ett beslut i enlighet med artikel 7-10 i kapitel II (se artikel 2.2 i kapitel III). Enligt EG-domstolen är inledande av förfarandet en officiell åtgärd från kommissionen, som därigenom ger tillkänna sin avsikt att fatta beslut (EG-domstolens dom av den 6 februari 1973 i mål 48/72, SA Brasserie de Haecht mot Wilkin-Janssen, REG. 1973, s. 77, punkt 16; svensk specialutgåva, volym II, s. 67).

⁽³⁸⁾ EG-domstolens dom av den 28 februari 1991 i mål C-234/89, Delimitis, REG. 1991, s. I-935, punkt 53 (svensk specialutgåva, volym XI, s. I-65) och EG-domstolens dom av den 12 december 1995 i förenade målen C-319/93, C-40/94 och C-224/94, Dijkstra, REG. 1995, s. I-4471, punkt 34.

⁽³⁹⁾ Se artikel 16.1 i kapitel II samt EG-domstolens dom av den 28 februari 1991 i mål C-234/89, Delimitis, REG. 1991, s. I-935, punkt 47 (svensk specialutgåva, volym XI, s. I-65) och EG-domstolens dom av den 14 december 2000 i mål C-344/98, Masterfoods Ltd mot HB Ice Cream Ltd, REG. 2000, s. I-11369, punkt 51.

⁽⁴⁰⁾ EG-domstolens dom av den 22 oktober 1987 i mål 314/85, Foto-Frost mot Hauptzollamt Lübeck-Ost, REG. 1987, s. 4199, punkterna 12–20 (svensk specialutgåva, volym IX, s. 233).

⁽⁴¹⁾ Se artikel 16.1 i kapitel II och EG-domstolens dom av den 14 december 2000 i mål C-344/98, Masterfoods, REG. 2000, s. I-11369, punkterna 52–59.

⁽⁴²⁾ EG-domstolens dom av den 14 december 2000 i mål C-344/98, Masterfoods, REG. 2000, s. I-11369, punkt 58.

EU-institutionerna och medlemsstaterna ömsesidiga förpliktelser om ett lojalt samarbete i syfte att uppfylla EG-fördragets målsättningar. Artikel 10 i EG-fördraget innebär således att kommissionen måste bistå nationella domstolar i deras tillämpning av EG-rätten⁽⁴³⁾. Övervakningsmyndigheten anser att den ålagts en motsvarande förpliktelse om lojalt samarbete med de nationella domstolarna i Eftastaterna i enlighet med artikel 3 i EES-avtalet och artikel 2 i övervakningsavtalet. På motsvarande sätt kan nationella domstolar vara skyldiga att bistå övervakningsmyndigheten när denna fullgör sina uppgifter⁽⁴⁴⁾.

16. Det är också lämpligt att erinra om samarbetet mellan nationella domstolar och andra nationella myndigheter, i synnerhet konkurrensmyndigheter, vid tillämpningen av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet. Samarbetet mellan dessa nationella myndigheter regleras i första hand av nationella rättsregler, men enligt artikel 15.3 i kapitel II får nationella konkurrensmyndigheter inkomma med skriftliga utlåtanden till nationella domstolar i sin Eftastat. Punkterna 31 och 33 till 35 i det här tillkännagivandet gäller i tillämpliga delar sådana utlåtanden.

A. EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET SOM SAKKUNNIG

17. Eftas övervakningsmyndighet är beredd att bistå nationella domstolar i tillämpningen av EES konkurrensregler när helst det är nödvändigt för att avgöra ett mål, med andra ord att fungera som sakkunnig åt domstolen (*amicus curiae*). I artikel 15 i kapitel II anges de vanligast förekommande formerna av bistånd: överlämnande av information (punkterna 21–26) och övervakningsmyndighetens yttranden (punkterna 27–30), i båda fallen på begäran av nationell domstol, och möjligheten för övervakningsmyndigheten att på eget initiativ inkomma med utlåtanden [i kapitel II "yttranden"] (punkterna 31–35). Eftersom dessa former av bistånd finns angivna i kapitel II kan de inte begränsas av Eftastaternas rättsregler. I brist på EES-rättsliga procedurregler i detta hänseende måste Eftastaterna anta rättegångsregler som tillåter både nationella domstolar och övervakningsmyndigheten att använda alla möjligheter som kapitel II erbjuder, i den mån sådana regler behövs för att underlätta bistånd⁽⁴⁵⁾.

18. Den nationella domstolen kan sända sin skriftliga ansökan om bistånd till:

Eftas övervakningsmyndighet
rue Belliard, 35
B-1040 Bryssel

eller sända den med e-post till:

registry@eftasurv.int

19. Oavsett vilken form samarbetet tar sig kommer Eftas övervakningsmyndighet att respektera de nationella domstolarnas oberoende ställning. Följaktligen är övervakningsmyndighetens synpunkter i samband med denna typ av bistånd inte bindande för den nationella domstolen. Övervakningsmyndigheten kommer också att iakttä gällande sekretessbestämmelser och värna om sin egen verksamhet och oavhängighet⁽⁴⁶⁾. När övervakningsmyndigheten uppfyller sina skyldigheter enligt artikel 3 i EES-avtalet och artikel 2 i övervakningsavtalet om att bistå de nationella domstolarna vid tillämpningen av EES konkurrensregler är den förpliktigad att förhålla sig neutral och objektiv i sitt bistånd. Övervakningsmyndighetens bistånd till nationella domstolar ingår i dess plikt att tillvarata allmänintresset. Övervakningsmyndigheten har ingen som helst avsikt att tjäna de privata intressena hos parterna i målet vid den nationella domstolen. Övervakningsmyndigheten kommer därför inte att höra någon av parterna om biståndet till den nationella domstolen. Om kommissionen har kontaktats av någon av parterna i målet angående frågor som har tagits upp vid den nationella domstolen, kommer den att underrätta den nationella domstolen om detta, oavsett om dessa kontakter ägde rum före eller efter den nationella domstolens förfrågan.

⁽⁴³⁾ EG-domstolens beslut av den 13 juli 1990 i mål C-2/88 Imm, J. J. Zwartveld m.fl., REG. 1990, s. I-3365, punkterna 16–22 (svensk specialutgåva, volym X, s. 489) och EG-domstolens dom av den 28 februari 1991 i mål C-234/89, Delimitis, REG. 1991, I-935, punkt 53 (svensk specialutgåva, volym XI, s. I-65).

⁽⁴⁴⁾ Domstolens dom av den 22 oktober 2002 i mål C-94/00, Roquette Frères SA mot Directeur général de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes, i närvaro av Europeiska kommissionen, REG 2002, I-9011, punkt 31.

⁽⁴⁵⁾ Angående sådana nationella rättegångsreglers förenlighet med allmänna EES-rättsliga principer, se punkterna 9 och 10 i det här tillkännagivandet.

⁽⁴⁶⁾ Angående dessa förpliktelser, se t.ex. punkterna 23–26 i det här tillkännagivandet.

20. Eftas övervakningsmyndighet kommer att lämna en redogörelse för samarbetet med nationella domstolar enligt detta tillkännagivande i den årliga rapporten. Övervakningsmyndigheten kan också komma att publicera sina yttranden och utlåtanden på sin webbplats.

1. Eftas övervakningsmyndighets skyldighet att överlämna upplysningar till nationella domstolar

21. Övervakningsmyndighetens förpliktelse att bistå nationella domstolar vid tillämpningen av EES konkurrensrätt består främst i en skyldighet för övervakningsmyndigheten att överlämna upplysningar som den förfogar över till nationella domstolar. En nationell domstol kan till exempel begära handlingar eller upplysningar av rent förfarandemässig natur från övervakningsmyndigheten, för att ta reda på om övervakningsmyndigheten handlägger ett visst ärende, om övervakningsmyndigheten har inlett ett formellt granskningsförfarande eller om den redan har sin uppfattning om ärendet klar. En nationell domstol kan också fråga övervakningsmyndigheten om när ett beslut sannolikt kommer att fattas, så att domstolen kan bedöma förutsättningarna för att vilandeförklara målet eller huruvida interimistiska åtgärder måste vidtas⁽⁴⁷⁾.
22. För att samarbetet med nationella domstolar skall fungera effektivt, kommer övervakningsmyndigheten att försöka överlämna de begärda upplysningarna inom en månad från den dag som begäran inkommer. Om övervakningsmyndigheten måste be den nationella domstolen att förtydliga begäran eller om övervakningsmyndigheten måste rådfråga dem som är direkt berörda av att upplysningarna överlämnas, börjar fristen löpa när kommissionen mottar dessa ytterligare uppgifter.
23. Vid överlämnande av upplysningar till nationella domstolar måste övervakningsmyndigheten vidare respektera fysiska och juridiska personers rättigheter enligt artikel 122 i EES-avtalet och artikel 14 i övervakningsavtalet⁽⁴⁸⁾. Enligt artikel 14 i övervakningsavtalet är ledamöter av övervakningsmyndigheten och övervakningsmyndighetens tjänstemän och övriga anställda förpliktade att inte lämna ut upplysningar som omfattas av tystnadsplikt. Enligt artikel 122 i EES-avtalet åläggs de avtalslutande parternas företrädare, delegater, experter, tjänstemän och andra anställda att, även efter det att deras tjänsteåligganden har upphört, inte yppa några uppgifter som de har fått kännedom om i samband med detta avtal och som omfattas av sekretesskydd. Detta gäller i synnerhet uppgifter om företag, deras affärskontakter och kostnadsförhållanden. Denna skyldighet fastställs också i artikel 28 i kapitel II. Upplysningar som omfattas av sekretesskydd kan bestå av både konfidentiella uppgifter och affärshemligheter. Affärshemligheter är en form av upplysningar för vilka gäller att inte endast det förhållandet att de sprids till allmänheten utan även det förhållandet att de överlämnas till en annan person än den som har lämnat upplysningarna på ett allvarligt sätt kan skada denna persons intressen⁽⁴⁹⁾.
24. Artiklarna 3 och 122 i EES-avtalet i kombination med artikel 14 i övervakningsavtalet innebär inget undantagslöst förbud för övervakningsmyndigheten att överlämna upplysningar som omfattas av tystnadsplikt till nationella domstolar. Såsom bekräftas i gemenskapsdomstolarnas praxis vad gäller kommissionens skyldighet till lojalt samarbete anser övervakningsmyndigheten att skyldigheten till lojalt samarbete kräver att övervakningsmyndigheten ger den nationella domstolen upplysningar av vilket slag det vara månde, även upplysningar som omfattas av tystnadsplikt. Övervakningsmyndigheten får dock aldrig, i sitt samarbete med nationella domstolar, inkräkta på bestämmelserna i artikel 122 i EES-avtalet och artikel 14 i övervakningsavtalet.
25. Alltså kommer övervakningsmyndigheten, innan den överlämnar upplysningar som omfattas av tystnadsplikt till en nationell domstol, att påminna domstolen om dess skyldighet enligt EES-rätten att tillvarata fysiska och juridiska personers rättigheter enligt artikel 122 i EES-avtalet och artikel 14 i övervakningsavtalet. Övervakningsmyndigheten kommer att fråga domstolen om denna kan och kommer att skydda konfidentiella uppgifter och affärshemligheter. Om den nationella domstolen inte kan garantera detta skall övervakningsmyndigheten inte överlämna upplysningar som omfattas av tystnadsplikt till den nationella domstolen⁽⁵⁰⁾. Endast om den nationella domstolen kan garantera att den kommer att skydda konfidentiella uppgifter och affärshemligheter kommer övervakningsmyndigheten att överlämna de begärda upplysningarna, med angivande av vilka delar som omfattas av tystnadsplikt och vilka delar som inte gör det och som därmed får röjas.

⁽⁴⁷⁾ EG-domstolens dom av den 28 februari 1991 i mål C-234/89, *Delimitis*, REG. 1991, s. I-935, punkt 53 (svensk specialutgåva, volym XI, s. I-65) och EG-domstolens dom av den 12 december 1995 i förenade målen C-319/93, C-40/94 och C-224/94, *Dijkstra*, REG. 1995, s. I-4471, punkt 34.

⁽⁴⁸⁾ EG-domstolens dom av den 28 februari 1991 i mål C-234/89, *Delimitis*, REG. 1991, s. I-935, punkt 53 (svensk specialutgåva, volym XI, s. I-65).

⁽⁴⁹⁾ Förstainstansrättens beslut av den 18 september 1996 i mål T-353/94, *Postbank*, REG. 1996, s. II-921, punkterna 86 och 87, och EG-domstolens dom av den 7 november 1985 i mål 145/83, *Stanley George Adams mot kommissionen*, REG. 1985, s. 3539, punkt 34 (svensk specialutgåva, volym VIII, s. 327).

⁽⁵⁰⁾ EG-domstolens beslut av den 6 december 1990 i mål C-2/88 *Imm, Zwartveld*, REG. 1990, s. I-4405, punkterna 10 och 11 och förstainstansrättens beslut av den 18 september 1996 i mål T-353/94, *Postbank*, REG. 1996, s. II-921, punkt 93.

26. Det finns även andra uppgifter som övervakningsmyndigheten inte behöver röja för nationella domstolar. Framför allt kan övervakningsmyndigheten vägra att överlämna upplysningar till nationella domstolar i fall av överordnat intresse kopplat till nödvändigheten av att skydda EES intressen eller för att inte störa dess funktion och oberoende, särskilt genom att riskera fullgörandet av de uppgifter som anförtrots EES⁽⁵¹⁾. Därför kommer övervakningsmyndigheten inte att överlämna upplysningar till nationella domstolar som en person som har ansökt om förmånlig behandling frivilligt har lämnat, utan föregående samtycke från den personen.

2. Begäran om yttrande rörande tillämpningen av EES konkurrensregler

27. När en nationell domstol tillämpar EES konkurrensregler i ett mål, kan den i första hand söka vägledning i Eftadomstolens praxis, EES lagstiftning och i övervakningsmyndighetens beslut, tillkännagivanden och riktlinjer om tillämpningen av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet⁽⁵²⁾, samt i gemenskapsdomstolarnas relevanta rättspraxis och beslut och kommissionens beslut om tillämpningen av EES-rätten och motsvarande gemenskapsrätt. Om detta inte är tillräckligt, kan den nationella domstolen begära ett yttrande från övervakningsmyndigheten om frågor rörande tillämpningen av EES konkurrensregler. Den nationella domstolen får fråga övervakningsmyndigheten om ekonomiska, faktiska och juridiska spørsmål⁽⁵³⁾. Yttrandet påverkar naturligtvis inte möjligheten eller skyldigheten för den nationella domstolen att begära ett förhandsavgörande från Efta-domstolen i en fråga om tolkningen eller giltigheten av EES-rätten i enlighet med artikel 34 i övervakningsavtalet.
28. För att övervakningsmyndigheten skall kunna avge ett yttrande av värde, får den begära ytterligare uppgifter från den nationella domstolen⁽⁵⁴⁾. För att samarbetet med nationella domstolar skall fungera effektivt kommer övervakningsmyndigheten att försöka yttra sig inom fyra månader från den dag som begäran inkommer. Om övervakningsmyndigheten måste be den nationella domstolen om ytterligare uppgifter för att kunna yttra sig, börjar denna frist att löpa när den mottar sådana ytterligare uppgifter.
29. När övervakningsmyndigheten yttrar sig kommer den att begränsa sig till att lämna de faktauppgifter eller de uppgifter av ekonomisk eller juridisk natur som den nationella domstolen har begärt, utan att göra någon bedömning i sak av det mål som den nationella domstolen handlägger. Dessutom är inte övervakningsmyndighetens yttranden juridiskt bindande för den nationella domstolen.
30. Precis som har angivits ovan (punkt 19) kommer övervakningsmyndigheten inte att höra parterna innan den avger sitt yttrande till den nationella domstolen. Den nationella domstolen skall behandla övervakningsmyndighetens yttrande i enlighet med tillämpliga nationella rättegångsregler, vilka i sin tur måste överensstämma med allmänna EES-rättsliga principer.

3. Eftas övervakningsmyndighets utlåtanden till nationella domstolar

31. Enligt artikel 15.3 i kapitel II får nationella konkurrensmyndigheter och övervakningsmyndigheten avge utlåtanden [”yttranden” i kapitel II] om frågor rörande tillämpningen av artiklarna 53 eller 54 i EES-avtalet till en nationell domstol som har att tillämpa dessa bestämmelser. I kapitel II skiljer man mellan skriftliga utlåtanden, som nationella konkurrensmyndigheter och övervakningsmyndigheten får avge på eget initiativ, och muntliga utlåtanden, som kräver tillstånd från den nationella domstolen⁽⁵⁵⁾.

⁽⁵¹⁾ EG-domstolens beslut av den 6 december 1990 i mål C-2/88 Imm, Zwartveld, REG. 1990, s. I-4405, punkterna 10 och 11, EG-domstolens dom av den 26 november 2002 i mål 275/2000, Europeiska gemenskapen, företrädd av Europeiska gemenskapernas kommission mot First NV och Franex NV, REG 2002, s. I-10943, punkt 49, och förstainstansrättens beslut av den 18 september 1996 i mål T-353/94, Postbank, REG 1996, s. II-921, punkt 93.

⁽⁵²⁾ Se punkt 8 i det här tillkännagivandet.

⁽⁵³⁾ EG-domstolens dom av den 28 februari 1991 i mål C-234/89, Delimitis, REG. 1991, s. I-935, punkt 53 (svensk specialutgåva, volym XI, s. I-65) och EG-domstolens dom av den 12 december 1995 i förenade målen C-319/93, C-40/94 och C-224/94, Dijkstra, REG 1995, s. I-4471, punkt 34.

⁽⁵⁴⁾ Jämför EG-domstolens dom av den 25 maj 1982 i mål 96/81, kommissionen mot Nederländerna, REG. 1982, s. 1791, punkt 7 (ej översatt till svenska) och EG-domstolens dom av den 22 september 1988 i mål 272/86, kommissionen mot Grekland, REG. 1988, s. 4875, punkt 30 (ej översatt till svenska).

⁽⁵⁵⁾ Enligt artikel 15.4 i kapitel II påverkar detta inte mer vittgående befogenheter att lämna yttranden inför domstol som medlemsstaternas konkurrensmyndigheter kan ha tilldelats enligt lagstiftningen i respektive medlemsstat.

32. I kapitel II anges att övervakningsmyndigheten endast kommer att avge utlåtanden när den enhetliga tillämpningen av artiklarna 53 eller 54 i EES-avtalet så kräver. Eftersom detta är syftet med utlåtandena kommer övervakningsmyndigheten att begränsa sig till en ekonomisk och juridisk analys av omständigheterna i målet.
33. För att övervakningsmyndigheten skall kunna avge utlåtanden kan nationella domstolar komma att bli ombedda att till övervakningsmyndigheten överlämna kopior av alla handlingar som är nödvändiga för att bedöma ärendet eller se till att dessa handlingar överlämnas. I enlighet med artikel 15.3 andra stycket i kapitel II kommer övervakningsmyndigheten att använda handlingarna endast i syfte att utarbeta utlåtandet ⁽⁵⁶⁾.
34. Eftersom kapitel II inte innehåller några procedurregler om hur utlåtandet skall avgas, får detta avgöras enligt Eftastatens egna rättegångsregler och praxis. Om en Eftastat ännu inte har infört lämpliga regler, måste den nationella domstolen avgöra vilka rättegångsregler som lämpligen bör tillämpas på utlåtandet i målet som pågår.
35. Rättegångsreglerna bör iaktta de principer som anges i punkt 10 i detta tillkännagivande. Detta innebär bland annat att reglerna om utlåtanden i frågor rörande tillämpningen av artiklarna 53 eller 54 i EG-fördraget
- (a) skall vara förenliga med allmänna EES-rättsliga principer, i synnerhet med avseende på parternas grundläggande rättigheter,
 - (b) inte får göra det orimligt svårt eller i praktiken omöjligt att avge ett utlåtande (effektivitetsprincipen) ⁽⁵⁷⁾, och
 - (c) inte får vara mindre förmånliga än vad som gäller enligt motsvarande nationella regler (likvärdighetsprincipen).

B. NATIONELLA DOMSTOLARS UPPGIFT ATT UNDERLÄTTA ÖVERVAKNINGSMYNDIGHETENS TILLÄMPNING AV EES KONKURRENSREGLER

36. Skyldigheten till lojalt samarbete innebär också att Eftastaternas myndigheter skall bistå övervakningsmyndigheten i syfte att uppnå EES-avtalets målsättningar ⁽⁵⁸⁾. I kapitel II finns tre exempel på sådant bistånd: 1) överlämnande av de handlingar som behövs för att kommissionen skall kunna bedöma ett ärende och avge utlåtande (se punkt 33), 2) överlämnande av kopior av alla domstolsavgöranden som gäller tillämpningen av artiklarna 53 eller 54 i EES-avtalet och 3) de nationella domstolarnas uppgifter i samband med övervakningsmyndighetens inspektioner.

1. Överlämnande av avgöranden från nationella domstolar som gäller tillämpningen av artiklarna 53 eller 54 i EES-avtalet

37. Enligt artikel 15.2 i kapitel II skall Eftastaterna till övervakningsmyndigheten överlämna kopior av alla skriftliga avgöranden från nationella domstolar som gäller tillämpningen av artikel 53 eller artikel 54 i EES-avtalet. En sådan kopia skall överlämnas utan dröjsmål efter det att det fullständiga skriftliga avgörandet har tillställts parterna. Därigenom kan övervakningsmyndigheten hållas vederbörligen underbyggd om mål vid nationella domstolar där artiklarna 53 eller 54 i EES-avtalet tillämpas, och där det kan vara lämpligt att övervakningsmyndigheten avger ett utlåtande, om en av parterna skulle överklaga avgörandet.

2. De nationella domstolarnas uppgifter i samband med övervakningsmyndighetens inspektioner

38. Slutligen kan nationella domstolar ha en roll att spela vid övervakningsmyndighetens inspektioner av företag och företagssammanslutningar. De nationella domstolarnas uppgifter i sådana sammanhang beror på om inspektionerna företas i företags lokaler eller ej.

⁽⁵⁶⁾ Se också artikel 28.2 i kapitel II, som är till hinder för att övervakningsmyndigheten röjer uppgifter som den har mottagit och som omfattas av tystnadsplikt.

⁽⁵⁷⁾ EG-domstolens dom av den 21 september 1989 i förenade målen 46/87 och 227/88, Hoechst AG mot kommissionen, REG. 1989, s. 2859, punkt 33 (svensk specialutgåva, volym X, s. 133). Se även artikel 15.3 i kapitel II.

⁽⁵⁸⁾ EG-domstolens dom den 13 december 1991 i mål C-69/90, Europeiska gemenskapernas kommission mot Italienska republiken, REG 1991, s. 6011, punkt 15.

39. Vad inspektioner i företags lokaler beträffar kan det enligt nationell lagstiftning krävas tillstånd från nationell domstol för att en nationell verkställande myndighet skall kunna ge handräckning åt övervakningsmyndigheten vid eventuellt motstånd från ett företag. Ansökan om sådant tillstånd kan också göras i förebyggande syfte. Vid handläggningen av ansökan har den nationella domstolen befogenhet att kontrollera att övervakningsmyndighetens inspektionsbeslut är fattat i vederbörlig ordning och att de planerade tvångsåtgärderna varken är godtyckliga eller alltför långtgående i förhållande till föremålet för inspektionen. Vid prövningen av om tvångsmedlen är proportionella får den nationella domstolen be kommissionen, direkt eller via den nationella konkurrensmyndigheten, att noggrant ange framförallt de grunder på vilka övervakningsmyndigheten misstänker överträdelse av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet, samt hur allvarlig den misstänkta överträdelsen är och på vilket sätt det berörda företaget är inblandat ⁽⁵⁹⁾.
40. Vad beträffar inspektion av annat än företagslokaler krävs det enligt kapitel II tillstånd från en nationell domstol innan övervakningsmyndighetens beslut om att göra en sådan inspektion kan verkställas. I sådana fall får den nationella domstolen kontrollera att övervakningsmyndighetens beslut är fattat i vederbörlig ordning och att de planerade tvångsåtgärderna varken är godtyckliga eller alltför långtgående i förhållande till framförallt hur allvarlig den misstänkta överträdelsen är, betydelsen av den bevisning som avses, det berörda företagens medverkan och den rimliga sannolikheten för att de räkenskaper och affärshandlingar som inspektionen avser förvaras i de lokaler för vilka inspektionstillstånd begärs. Den nationella domstolen får, direkt eller via den nationella konkurrensmyndigheten, be övervakningsmyndigheten om närmare förklaringar i de avseenden som krävs för att domstolen skall kunna kontrollera att de planerade tvångsåtgärderna är proportionella ⁽⁶⁰⁾.
41. I båda de fall som avses i punkterna 39 och 40 får den nationella domstolen inte ifrågasätta att övervakningsmyndighetens beslut är lagenligt eller att inspektionen behövs och inte heller begära att få tillgång till uppgifter i övervakningsmyndighetens handlingar i ärendet ⁽⁶¹⁾. Skyldigheten att lojalt samarbeta innebär också att den nationella domstolen skall fatta beslut inom en skälig tidsfrist som gör det möjligt för övervakningsmyndigheten att effektivt genomföra inspektionen ⁽⁶²⁾.

IV. SLUTBESTÄMMELSER

42. Detta tillkännagivande utfärdas i syfte att vara till hjälp för nationella domstolar vid tillämpningen av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet. Det är inte bindande för nationella domstolar och det påverkar inte Eftastaternas eller fysiska och juridiska personers rättigheter och skyldigheter enligt EES-rätten.
43. Detta tillkännagivande ersätter tillkännagivandet från 1995 om samarbete mellan övervakningsmyndigheten och nationella domstolar vid tillämpning av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet ⁽⁶³⁾.

⁽⁵⁹⁾ Artikel 20.6-20.8 i kapitel II och EG-domstolens dom av den 22 oktober 2002 i mål C-94/00, Roquette Frères SA mot Directeur général de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes, i närvaro av kommissionen, REG 2002, s. I-9011.

⁽⁶⁰⁾ Se även artikel 21.3 i kapitel II.

⁽⁶¹⁾ EG-domstolens dom av den 22 oktober 2002 i mål C-94/00, Roquette Frères, REG 2002, s. I-9011, punkterna 39 och 62-66.

⁽⁶²⁾ EG-domstolens dom av den 22 oktober 2002 i mål C-94/00, Roquette Frères, REG 2002, s. I-9011, punkterna 91 och 92.

⁽⁶³⁾ EGT C 112, 4.5.1995, s. 7.

BILAGA

RÄTTSAKTER SOM MOTSVARAR DE GRUPPUNDANTAGSFÖRORDNINGAR SOM ANGES I BILAGA XIV TILL EES-AVTALET OCH ÖVERVAKNINGSMYNDIGHETENS MEDDELANDEN

Denna förteckning finns också på Eftas övervakningsmyndighets webbplats:

<http://www.eftasurv.int/fieldsOfWork/fieldcompetition/otherpublications/dbaFile1127.html>

A. Övergripande regler**1. Tillkännagivanden av allmän natur**

- Tillkännagivande från EFTA:s övervakningsmyndighet om definitionen av relevant marknad i Europeiska ekonomiska samarbetsområdets (EES) konkurrenslagstiftning, EGT L 200, 16.7.1998, s. 48 och EES-supplementet till EGT 28, 16.7.1998, s. 3.
- Tillkännagivande från Eftas övervakningsmyndighet – Tillkännagivande om avtal av mindre betydelse som inte märkbart begränsar konkurrensen enligt artikel 53.1 i EES-avtalet (de minimis) (EUT C 67, 20.3.2003, s. 20 och EES-supplementet till EUT 15, 20.3.2003, s. 11).
- Riktlinjer om begreppet påverkan på handeln i artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet, har ännu inte offentliggjorts.
- Riktlinjer om tillämpningen av artikel 53.3 i EES-avtalet, har ännu inte offentliggjorts.
- Tillkännagivande från Eftas övervakningsmyndighet om samarbetet inom Eftas nätverk av konkurrensmyndigheter, har ännu inte offentliggjorts.
- Tillkännagivandet om samarbete mellan övervakningsmyndigheten och nationella domstolar vid tillämpning av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet, har ännu inte offentliggjorts.
- Tillkännagivande om samarbete mellan övervakningsmyndigheten och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter för handläggning av ärenden som omfattas av artiklarna 53 och 54 i EES-avtalet, har ännu inte offentliggjorts.

2. Vertikala avtal

- Rättsakt motsvarande kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 av den 22 december 1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden (EGT L 336, 29.12.1999, s. 21) som anges i kapitel B, punkt 2 i bilaga XIV till EES-avtalet, som ersatts genom gemensamma EES-kommitténs beslut nr 18/2000, EGT L 103, 12.4.2001, s. 36 och EES-supplementet till EGT 20, 12.4.2001, s. 179.
- Riktlinjer om vertikala begränsningar (EGT C 122, 23.5.2002, s. 1 och EES-supplementet till EGT 26, 23.5.2002, s. 7).

3. Horisontella samarbetsavtal

- Rättsakt motsvarande kommissionens förordning (EG) nr 2658/2000 av den 29 november 2000 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på specialiseringsavtal (EGT L 304, 5.12.2000, s. 3) som anges i kapitel D, punkt 6 i bilaga IX till EES-avtalet, som ersatts genom gemensamma EES-kommitténs beslut nr 113/2000, EGT L 52, 22.2.2001, s. 38 och EES-supplementet till EGT 9, 22.2.2001, s. 5.
- Rättsakt motsvarande kommissionens förordning (EG) nr 2659/2000 av den 29 november 2000 om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget på grupper av avtal om forskning och utveckling (EGT L 304, 5.12.2000, s. 7) som anges i kapitel D, punkt 7 i bilaga IX till EES-avtalet (som ersatts av gemensamma EES-kommitténs beslut nr 113/2000, EGT L 52, 22.2.2001, s. 38 och EES-supplementet till EGT 9, 22.2.2001, s. 5).
- Riktlinjer för tillämpningen av artikel 53 i EES-avtalet på horisontella samarbetsavtal (EGT C 266, 31.10.2002, s. 1 och EES-supplementet till EGT 55, 31.10.2002, s. 1).

4. Licensavtal om tekniköverföring

- Rättsakt motsvarande kommissionens förordning (EG) nr 772/2004 av den 27 april 2004 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av avtal om tekniköverföring (EGT L 123, 27.4.2004, s. 11), som anges i kapitel C, punkt 5 i bilaga XIV till EES-avtalet, införd genom gemensamma EES-kommitténs beslut nr 42/2005, har ännu inte offentliggjorts.

B. Branschspecifika regler**1. Försäkringar**

- Rättsakt motsvarande förordning (EG) nr 358/2003 av den 27 februari 2003 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på vissa grupper av avtal, beslut och samordnade förfaranden inom försäkringssektorn (EUT L 53, 28.2.2003, s. 8) som anges i kapitel J, punkt 15b i bilaga XIV till EES-avtalet, införd genom gemensamma EES-kommitténs beslut nr 82/2003 (EUT L 257, 9.10.2003, s. 37 och EES-supplementet till EUT 51, 9.10.2003, s. 24).

2. Motorfordon

- Rättsakt motsvarande kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn (EGT L 203, 1.8.2002, s. 30) som anges i kapitel B, punkt 4b i bilaga XIV till EES-avtalet, införd genom gemensamma EES-kommitténs beslut nr 136/2002, EGT L 336, 12.12.2002, s. 38 och EES-supplementet till EGT 61, 12.12.2002, s. 31.

3. Telekommunikationer

- Övervakningsmyndighetens riktlinjer för tillämpning av EES konkurrensregler inom telekommunikationssektorn (EGT L 153, 18.6.1994, s. 35 och EES-supplementet till EGT 15, 18.6.1994, s. 34).

4. Transport

- Rättsakt motsvarande kommissionens förordning (EEG) nr 1617/93 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på vissa kategorier av avtal och samordnade förfaranden med avseende på gemensam planering och samordning av tidtabeller, gemensam drift, samråd om passagerar- och frakttaxor i regelbunden luftfart samt fördelning av avgångs- och ankomsttider på flygplatser (EGT L 155, 26.6.1993, s. 18), som anges i kapitel G, punkt 11b i bilaga XIV till EES-avtalet, införd genom gemensamma EES-kommitténs beslut nr 7/1994 och ändrad genom gemensamma EES-kommitténs beslut nr 65/1996, EGT L 71, 13.3.1997, s. 38 och EES-supplementet till EGT 11, 13.3.1997, s. 41, och gemensamma EES-kommitténs beslut nr 87/1999, EGT L 296, 23.11.2000, s. 47 och EES-supplementet till EGT 54, 23.11.2000, s. 268 (Island) och Del 2, s. 232 (Norge), och genom gemensamma EES-kommitténs beslut nr 96/2001, EGT L 251, 20.9.2001, s. 23 och EES-supplementet till EGT 47, 20.9.2001, s. 10.
 - Rättsakt motsvarande förordning (EG) nr 823/2000 av den 19 april 2000 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på vissa grupper av avtal, beslut och samordnade förfaranden mellan linjerederier (konsortier) (EGT L 100, 20.4.2000, s. 24), som anges i kapitel G, punkt 11c i bilaga XIV till EES-avtalet, införd genom gemensamma EES-kommitténs beslut nr 12/1996, EGT L 124, 23.5.1996, s. 13 och EES-supplementet till EGT 22, 23.5.1996, s. 54, som ersatts genom gemensamma EES-kommitténs beslut nr 49/2000, EGT L 237, 21.9.2000, s. 60 och EES-supplementet till EGT 42, 21.9.2000, s. 3.
-